Študijska knjižnica
Mirana Jarca
Novo mesto

NOVICE

LETO IV. - št. 23 | V KOČEVJU 30. MAJA 1959 | Cena 10 din

ZDRAVSTVO

na rešetu razširjene seje Občinskega komiteja Zveze komunistov v Kočevju

V petek 22. maja je bila v Kočevju razširjena seja Občinskega komiteja Zveze komunistov občine Kočevje. Poleg organizacijskih in drugih vprašanj so razpravljali predvsem o zdravstvu v občini in sprejemanju novih tarifnih pravilnikov.

Za boljše delo so pri občinskem komiteju postavili štiri komisije: gospodarsko, kadrovsko, ideološko-politično in zgodovinsko komisijo. Komisije vodijo: France Gorše, Julij Planinc, Nace Karničnik in Peter Šobar. Imenovali so tudi posebni komisiji, ki bosta pregledali odnose v nekaterih podjetjih. Za jesen pa so sklenili da se v Kočevju ustanovi večerna politična šola z nižjim in višjim oddelkom.

O zdravstvu, predvsem v luči pisma Izvršnega komiteja CK ZKJ, je uvodoma poročal in nato vodil razpravo Alojz Rauh. Dejal je, da je zdravstvena služba v občini dosegla viden napredek, naštel je tudi vse vrste zdravstvenih oddelkov, ki redno delajo na območju občine. Upravni odbori so kot organi družbenega upravljanja pri Zdravstvenem domu, obratni ambulanti na Rudniku in Kmetijsko gozdarskem posestvu in pri Lekarni.

Problematična je zobozdravstvena služba, ker dela samo eden dentist. Strokovni kader pa rabi tudi lekarna. Precej sredstev daje občina in ostali za štipendije bodočim zdravnikom. Tako štipendira občina 8 študentov, Zdravstveni dom 2, Rudnik 2, KGP 1 in lekarna 2. Pričakujejo, da bo prvi stomatolog končal šole že prihodnje leto, ostali pa kasneje. Potrebno je, da štipendisti popravijo svoj odnos do tistih, ki jim dajejo sredstva za študij in poleg strokovnega šolanja, postanejo tudi družbenopolitično napredni javni delavci.

Posebno živahna in plodna je bila razprava o zdravstvenih problemih v občini in so si bili enotni, da za nekatere nepravilnosti in hibe niso krivi zdravstveni delavci, temveč namišljeni bolniki, ki po nepotrebnem polnijo čakalnice in preobremenjujejo zdravstveni kader.

Dokler ne dobimo novih zobarjev, si pomaga Zdravstveni dom z zobarjem iz Ribnice, zobovje otrok pa zdravi posebna ekipa iz Ljubljane. V precejšnji meri bi preprečili gnitje zob s posebnimi tabletami, ki se dobijo tri za en dinar. Dolžnost šol je, da otroke navajajo k uživanju teh tablet. Ko je uvodoma tovarišica Bradačeva to omenila, je poudarila da je veliko število namišljenih bolnikov, ki prihajajo redno v ambulante. Zdravnik v ambulanti Zdravstvenega doma pregleda povprečno 17 ljudi na uro, smel pa bi jih največ 6. Z nastavitvijo zdravnika v Fari-Vasi, kar se bo v kratkem uresničilo, bo dosežena razbremenitev.

Rudi Mohar je v razpravi dejal, da število ambulantnih pregledov, izdanih receptov in bolniških dni v bolnišnicah nenehno narašča. Na število prebivalstva je teh storitev v kočevski občini veliko več kot v drugih občinah našega okraja. Rekel je tudi, da je potrebno dati zdravstveni službi enotno vodstvo. Težnja ambulant je, da bi se čim bolj opremile, tako da bolnikov ne bi vedno pošiljali na specialne preglede v Ljubljano ali Novo mesto. Toda novo opremljene oddelke ne potrebuje vsaka ambulanta, zadostuje, če je to pri Zdravstvenem domu, zaradi upravne samostojnosti vsake ambulante pa je to težje izvedljivo.

Za nadaljnje izboljšanje zdravstvenega stanja prebivalstva na Kočevskem je potrebno, da se izdela analiza, kakšno je to stanje, katere bolezni prednjačijo in kje je treba ukrepati. Dejal je, da je treba v Vasi zgraditi zdravstveno postajo, pomožne postaje pa še v Kočevski Reki in Starem logu. Vse preveč pa zdravstveni delavci delajo na področju kurative (neposredno zdravljenje) in premalo na preventivi (preprečevanje bolezni). Več je potrebno tudi povezave med družbenopolitičnimi organizacijami in zdravstvenimi ustanovami.

O vlogi, ki jo ima Rdeči križ na področju zdravstvenega prostovoljnega prosvetljevanja in tudi neposrednega zdravljenja manjših poškodb, je govorila Dušanka Švigelj. Rdeči križ je že, in na jesen namerava ponovno, organizirati tečaje za bolničarje v podjetjih in na vasi. Namen je, zdravnike razbremeniti s tistimi drobnimi deli in prvo pomočjo, ki ne zahtevajo zdravnika ampak jih lahko opravi tudi nižje kvalificirana oseba. Nerazumljiv pa je odnos nekaterih podjetij, ki niso poslala svojih članov na te tečaje. Skupaj z stanovanjsko skupnostjo namerava RK urediti posebne oddelke, ki bi skrbeli za potrebno nego bolnikov, ki pridejo iz bolnišnic, niso pa še zdravi.

Tovariš Nagode je dejal, da bi človek iz naraščanja zdravstvenih uslug sklepal, da se zdravstveno stanje prebivalstva stalno slabša. Dejansko pa se urejujejo komunalne naprave, gradijo stanovanja, dviga življenjski standard, pred leti smo imeli enega zdravnika, danes jih je 5 itd.

S tem da so se zboljšale zdravstvene razmere, so se povečale tudi zahteve ljudi. Vendar stanje, ki je zaradi tega nastalo v ambulantah, izrabljajo tisti, ki hočejo živeti na račun skupnosti. Zmanjšati število teh pa ne zmorejo zdravniki temveč je naloga vseh, da se te naloge lotimo v jedru in tako, da bodo simulatje to materialno občutili. Naši zdravniki ne delajo samo za denar, temveč tudi iz humanizma, da je treba vsakemu človeku pomagati.

K razpravi so prispevali svoje mnenje tudi udeleženci iz proizvodnje. Tako je tov. Grm povedal, da je delavski svet obravnaval njihove zdravstvene probleme. Večina naših delavcev je pridnih, toda med njimi je nekaj takih, ki bi vse storili, samo da jim ni treba delati. Nek delavec se je udaril po prstu in ko je šel k zdravniku, si je na razbitem steklu namerno še ranil prst, samo da je tekla kri... Razumljivo je, da je zdravnik s takimi moral energično opraviti. Predlagal je tudi, naj podružnica Zavoda za socialno zavarovanje nastavi kontrolorja.

Povedano je bilo, da letos niso bili pregledani vsi šolski otroci, zato je potrebno da zdravnik, ki ordinira na terenu, pregleda tam tudi šolske otroke. Na teren naj bi razširili delo dispanzerja za žene.

Tehtna je bila razprava predsednika občine. Poudaril je, da je zdravstvena služba v kočevski občini boljša kot v katerikoli občini izven mesta Ljubljana. Meni, da je četrtina obiskov na dom nepotrebnih in je to razvada posameznikov. Dogodi se, da je zdravnik vso noč na obiskih. Zaktivizirati je treba srednji medicinski kader, zdravnikom z razbremenitvijo pa omogočiti, da bodo lahko več delali v preventivi. Vsi njihovi osebni prejemki so v skladu s predpisi in je vsaka razprava o tem odveč.

Na koncu so udeleženci sestanka sklenili, da se skliče sestanek v okviru Socialistične zveze in skupaj z zdravstvenimi delavci obravnava vsa pereča vprašanja. Podružnica Zavoda za socialno zavarovanje pa naj ob materialni pomoči gospodarskih organizacij nastavi kontrolorja, ki bo nadzoroval bolnike na domovih.

Pred uveljavitvijo tarifnih pravilnikov

Na zadnji razširjeni seji Občinskega komiteja ZKS Kočevje, na kateri so bili poleg članov komiteja tudi sekretarji osnovnih organizacij ZK, so v posebni točki dnevnega reda razpravljali o sprejemanju tarifnih pravilnikov v občini.

Uvodne misli je povedal in razpravo vodil tajnik občinskega sindikalnega sveta Rudi Orel. Dejal je, da s tem, da je delavski svet sprejel tarifni pravilnik, delo še ni končano. Potrebno je soglasje zbora proizvajalcev ObLO in sindikalnega foruma. Sindikalni svet je tudi pripravil seminar, na katerem so predelali pripravljalni postopek in drugo, kar je potrebno za sprejem novih tarifnih pravilnikov.

Težnja po vseh podjetjih je, da se povišajo tarifne postavke in le težko kolektivi razumejo, da je treba prenehati z administrativnim nagrajevanjem ter da je osnova za plačilo doseženi dohodek podjetja. Razen nekaj izjem so povsod najprej določili tarifne postavke, nato šele ugotavljali lanski čisti dohodek in razmerje med vsoto, ki bo izplačana za osebne prejemke in skladi podjetja.

Od 35 novih tarifnih pravilnikov, ki morajo biti predloženi do konca meseca, jih je predloženih šele 6. (takrat, ko bo to objavljeno verjetno že več). Tarifne postavke bi se v večjih podjetjih povišale: Rudnik za 16, KGP za 15 in »Avto« za 36 odstotkov. Ni na mestu, da se vodilnim uslužbencem v sorazmerju z delavci previsoko zvišujejo tarifne postavke.

Nerazumljivo je tudi mnenje nekaterih kolektivov, ki pošiljajo tarifni pravilnik samo občini ne pa tudi sindikalnemu forumu, čeprav oba samostojno in povsem enakopravno odločata, oziroma dajeta soglasje k tarifnim pravilnikom.

V razpravi so navzoči poudarili, da je premajhna zavest kolektivov in zato tudi njihova ocena glede možnosti zviševanja osebnih prejemkov ni vedno realna. Dvigniti nominalne (v dinarjih) plače, ne pa realne, ima lahko za naše gospodarstvo hude posledice. Denarja bi bilo več kot blaga in cene bi se dvignile. Naša družba pa bi tega ne dovolila in bi v primeru, če bi kolektivi le ne razumeli tega, administrativno določila osebne prejemke.

Udeleženci razprave so bili tudi mnenja, da se nesme vsklajevati tarifne pravilnike z nekim občinskim povprečjem, temveč mora biti tarifni pravilnik rezultat nivoja produktivnosti dela vsakega posameznega podjetja.

Kočevska občina se v razmerju z okrajnim povprečjem nekajkrat počasneje razvija. Da pa se približamo okrajnemu povprečju, mora občina računati tudi na sklade podjetij in zato ni vseeno, koliko sredstev bodo gospodarske organizacije določile za svoje sklade. Združevanje sredstev v okviru komune bo v bodoče dobilo še trdnejšo osnovo.

Da bi kolektivi opravičili povišanje tarifnih postavk, so popravljali letne plane proizvodnje. Občinski komite ZKS se s tem strinja s pogojem, da so to realni plani, ki jih bodo kolektivi tudi dosegli. Za podjetja, ki so v tarifnih pravilnikih predvideli razpone, pa naj komisije, ki bodo dajale soglasje, vzamejo pri izračunu razmerja med delom, ki gre na osebne dohodke in delom, ki je določen za sklade, zgornjo stopnjo razpona.

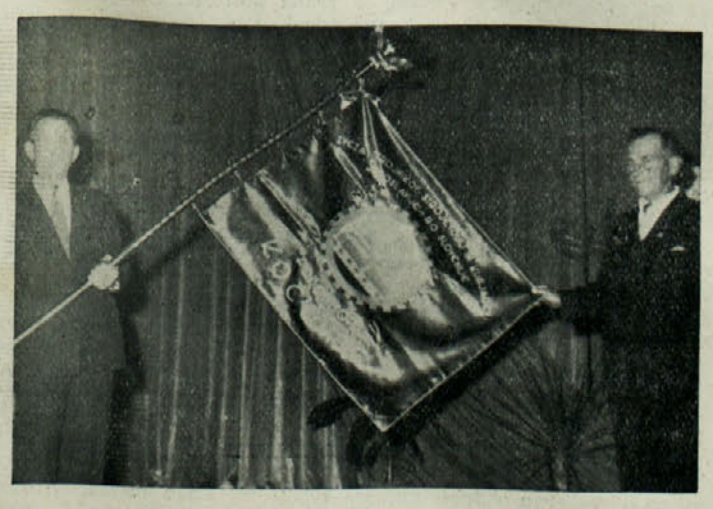

Minulo nedeljo je Društvo strojnikov in kurjačev pri rudniku Kočevje, razvilo prvi tovrstni prapor v Jugoslaviji. Poleg članov so bili pri razvitju navzoči tudi gosti iz Ljubljane

ZAKLJUČEK TEDNA MLADOSTI

Minuli ponedeljek je bil zaključen teden mladosti z velikim nastopom mladine na stadionu JLA v Beogradu in predajo štafetne palice tovarišu Titu. Poleg predsednika Tita in njegove soproge so bili navzoči najvišji državni in politični voditelji. Štafetno palico je z željami naše mladine in vseh narodov Jugoslavije izročila in čestitala tovarišu Titu mlada delavka Stanka Gorišek iz Celja.

Predsedniku Titu so ob 67. rojstnem dnevu čestitali iz vseh krajev naše države. Čestitke so mu poslali tudi voditelji tujih držav.

NA VELESEJMU V ZDA

Na mednarodnem velesejmu v New Yorku rastavlja tudi okrog 60 jugoslovanskih podjetij. Razen barvnih kovin, razstavljamo tudi elektromotorje in motorne čolne.

Les je naše največje naravno bogastvo. Ni kmečke družine, ki bi se ne okoriščala z lesom in veliko delavcev si pri obdelavi lesa služi kruh

Gospodarski razvoj odvisen od razvoja kmetijstva

Družbeni plan občine Sodražica za leto 1959, ki so ga pred dnevi sprejeli odborniki obeh zborov občinskega ljudskega odbora, postavlja za letos te najvažnejše naloge: povečanje proizvodnje v vseh panogah gospodarstva, tako da se bo družbeni proizvod v primerjavi z letom 1958 povečal za 7,5 %. Povečati bo treba produktivnost dela, posvetiti bo treba več skrbi za racionalno zaposlovanje delavcev, bolje izkoristiti sedanje zmogljivosti in reprodukcijski material in izboljšati organizacijo dela, kar bo zagotovilo predvideno povečanje bruto proizvoda. Dosledno bo treba izvajati in nadalje izpopolnjevati sistem nagrajevanja delavcev po delovnem učinku. Najvažnejša naloga letošnjega družbenega plana je povečanje osebne potrošnje, kar bo imelo za posledico dvig življenjske ravni delavcev in uslužbencev.

Razpoložljiva investicijska sredstva v občini naj se usmerjajo v tiste namene, kjer bodo dosegle nove investicije največji in najhitrejši ekonomski efekt. Da bodo investicijska sredstva smotrnejša in učinkovitejše uporabljena, je treba združevati sredstva gospodarskih organizacij. Pri proračunski potrošnji je treba nadaljevati pri izdatkih za administracijo, omogočiti pa povečanje funkcionalnih izdatkov.

Družbeni plan predvideva, da bo znašala vrednost družbenega bruto proizvoda letos 1,072,774.000 din, ali za 7,5 % več kot lani, narodni dohodek pa bo ustvarjen v višini 475,053.000, ali za 5 % več kot leta 1958.

Pri ustvarjanju družbenega bruto produkta bo v najmočnejši meri zastopano kmetijstvo s 324,345.000 din, potem obrt (tu so zajeta vsa obrtna podjetja) z 237,535,000 din, na tretjem mestu je industrija (Lesna industrija »Smreka«, Loški potok) s 198,500.000 din itd.

Podjetje »Smreka« v Loškem potoku je edina gospodarska organizacija v občini, ki spada v industrijsko skupino. »Smreka« se bo v večji meri preorientirala na proizvodnjo ambalaže in povečala proizvodnjo za 13,5 %. Podjetje bo svoje zmogljivosti povečalo z nabavo novega polnojarmenika.

(Nadaljevanje na 2. strani)

Za pravno službo pri občinah

V Ljubljani je bilo 19. maja posvetovanje tajnikov občinskih ljudskih odborov ljubljanskega okraja. Skupno so skušali najti vzroke težavam, ki se tu pa tam pojavljajo pri delu ljudskih odborov. Med drugim so tudi govorili o nacionalizaciji zemljišč in o problemih, ki se s tem v zvezi porajajo. Nadalje pa so se pomudili ob vprašanju pravne službe pri ljudskih odborih in OLO. Velikokrat se je že zgodilo, da so morali državljani pri iskanju pojasnil na ljudskih odborih preromati več sob in vsak uradnik jih je skušal poslati drugam. To nikakor ni pravilno in stranke se upravičeno pritožujejo. Če bi sedaj uvedli v ljudskih odborih tako imenovano pravno službo, bi bilo nepotrebno letanje in povpraševanje strank odpravljeno. Vsa potrebna pojasnila in dokumente bi kaj hitro dobili, v večjih industrijskih središčih pa naj bi ta pravna služba državljane zastopala tudi na sodiščih v različnih pravnih sporih.

Kakšna naj bi bila organizacija te pravne službe, je sedaj še težko reči. Vsekakor pa bo na podeželju v začetku morala zaradi pomanjkanja kadrov zavzeti manjši obseg kakor v mestih. Zaenkrat se tudi še ne ve, kako naj jo organizirajo občine na področju Ljubljane — ali naj imajo vsaka svojo ali skupno pri Mestnem svetu. Za sedaj je bilo sklenjeno, da bodo pričeli pravne službe uvajati najprej na podeželju, OLO pa bo uvedel še posebno posvetovalnico, ki bo pomagala z nasveti pravnim službam na občinah.

VREME

Precej nestalno vreme s pogostimi padavinami. Pričakujemo, da bo deževalo 29. maja, 1. in 2. junija in okrog 5. junija.

PEVSKI FESTIVAL V KOČEVJU

Svet Svobod in prosvetnih društev občine Kočevje bo priredil v počastitev 40-obletnice KPJ pevski festival, ki bo 7. junija ob 15. uri popoldne v Šeškovem domu. Sodelovali bodo: pionirski pevski zbor osnovne šole Ribnica, mladinski pevski zbor osnovne šole Ribnica, moški pevski zbor z Gregorja, moški pevski zbor iz Sodražice, moški oktet iz Ribnice, pionirski pevski zbor osnovne šole »Mirka Bračiča«, mladinski pevski zbor osnovne šole »Jožeta Šeška« in gimnazije iz Kočevja ter godba na pihala Svobode Rudnik.

Pevski festival bo obsegal partizanske in revolucionarne pesmi in nekaj narodnih pesmi.

Zamisel prireditelja o pevskem festivalu v Kočevju moramo pozdraviti. Vsem nastopajočim želimo mnogo uspeha, poslušalcem pa lep glasbeni užitek.

PO SVETU

Najpomembnejši dogodek tedna je odhod podpredsednika Zveznega izvršnega sveta Edvarda Kardelja na tritedenski obisk v skandinavske države. Podpredsednik Kardelj je začel z obiskom v Danski. Brez dvoma bo ta obisk velikega pomena. Prispeval bo k boljšemu medsebojnemu spoznavanju in sodelovanju. Tovariš Kardelj je pred obiskom izjavil, da je zadovoljen, ker bo ponovno obiskal skandinavske dežele, se sestal z njihovimi voditelji in izmenjal z njimi mnenja o zadevah, ki zanimajo našo državo.

V Washingtonu je nenadoma umrl bivši zunanji minister ZDA John Foster Dulles v starosti 71 let. Za rakom je bolehal že od leta 1956. Sodobna medicina mu ni mogla ohraniti življenja. Kot zunanji minister pa je odstopil 15. aprila letos. Bivšega zunanjega ministra ZDA so pokopali z najvišjimi državniškimi častmi. Poleg drugih se je pogreba pokojnega Dullesa udeležil tudi zunanji minister Sovjetske zveze Gromiko.

Britanski zunanji minister Lloyd je v razgovoru z nekim dopisnikom v Ženevi izjavil, da je treba imeti sodelovanje Jugoslavije na konferenci zunanjih ministrov za utemeljeno težnjo, ki bi jo bilo treba upoštevati, če se bo sedanja sestava konferenca razširila. Tudi bivši britanski ministrski predsednik Attle je opozoril na to, da bi se morala pogajanja v Ženevi razširiti na dežele, ki niso povezane s sedanjimi bloki.

Pred kratkim so v Parizu umorili (morilci še niso znani) pariškega odvetnika Alžirca Ulda Audijca, ki je bil edini alžirski odvetnik s pravico do prakse v metropoli. Ta odvetnik je dosedaj nekajkrat sodeloval na obravnavah proti obtoženim Alžircem ter je zagovarjal člane osvobodilnega gibanja. Sedem francoskih odvetnikov je predložilo sodišču pritožbe in zahtevalo nujno preiskavo in zaščito zaradi grozilnih pisem, ki so jih dobili od kolonialističnih organizacij in njihovih komandosov v Franciji. Ta pisma so prejeli po umoru odvetnika Audijca.

Predsednik vzhodnonemške vlade Walter Ulbricht je predlagal, naj bi obe Nemčiji sklenili nenapadalno pogodbo, s katero bi lahko dopolnili predlog za sklenitev nenapadalne pogodbe med Atlantsko in Varšavsko zvezo. Dejal je tudi, da bi se vladni delegaciji obeh Nemčij sestali v Ženevi in se na enakopravni osnovi pogovorili o sporazumu za ponovno združitev in o nenapadalnem sporazumu.

Sovjetska zveza in Anglija sta sklenili petletni trgovski sporazum. Sovjeti bodo izvažali v Anglijo žitarice, les, celulozo, mangan, azbest lito železo, barvane kovine, mineralno gnojivo, pa tudi druge izdelke. Ruski uvozniki pa bodo uvažali iz Anglije precejšnje količine blaga, posebno naprave za proizvodnjo sintetičnih vlaken ter naprave za industrijo celuloze in papirja, za kovinsko in strojno industrijo itd.

V albanskem glavnem mestu Tirani se mudi delegacija KP SZ in sovjetske vlade s predsednikom vlade in prvim sekretarjem Hruščevom na čelu. Na razgovorih med obema delegacijama so izmenjali misli o vprašanjih, ki zanimajo obe deželi.

V bližini glavnega mesta Brazilije Rio de Janeiro je prišlo do hudih demonstracij, ki so sledile stavki nameščencev na krajevnih brodovih. Ko so skušale vojaške enote urediti promet med nekim krajem in Rio de Janeiro z nekim svojim plovnim objektom, je bil pritisk potnikov nanj tako silen, da je morala vojska s streljanjem zaustaviti množico, ker bi se objekt sicer potopil. Razbesnela množica je tedaj uničila vse okoliške naprave.

Zunanjepolitični komentar

TRIDESET MILIJARD

Ne bi se dosti ušteli, če bi dejali, da je danes najvidnejša in najbolj popularna politična osebnost Latinske Amerike mladi kubanski predsednik vlade Fidel Castro. Njegov zadnji nastop v argentinski prestolnici Buenos Airesu pred zbranimi delegati 21 ameriških držav pa ni zbudil pozornosti zgolj zaradi njegove romantične revolucionarne preteklosti marveč tudi spričo izjav pred Komitejem 21 ameriških držav. Po njegovem mnenju bi moral »velikan s severa« — ZDA dati najmanj 30 milijard dolarjev v prihodnjih 10 letih za razvoj nerazvitih latinskoameriških držav. Menda so na zasedanju vsi prisotni delegati potihem prikimali razen predstavnikov ZDA, vendar je morala kubanska delegacija umakniti svojo resolucijo, ki je vsebovala ta Castrov predlog. Veliko dežel, zlasti tistih majhnih iz Srednje Amerike, si pač ne upa še glasno izraziti svojega mnenja vpričo ameriških zastopnikov, saj je njihov obstoj v precejšnji meri odvisen od dobre volje silnega velikana. Vendar pa so kljub obzirnosti do ZDA prišla tudi na tem zasedanju na dan nekatera boleča vprašanja, ki tarejo dežele Srednje in Južne Amerike.

Večina teh dežel je nerazvitih, dasi imajo velikanske možnosti za svoj razvoj spričo obilnih naravnih bogastev. Toda primanjkuje jim potrebnega kapitala za velike investicije. Ameriški kapital, ki v večini latinsko-ameriških držav drži ključne položaje, zlasti v najbolj donosnih gospodarskih vejah v svojih rokah, je pravzaprav malo storil za vsestranski razvoj in napredek teh dežel. Čeprav se je priliv zasebnega kapitala v zadnjih štirih desetletjih iz ZDA v te dežele podvojil, vendar ne rešuje njihovega perečega stanja. Nasprotno, včasih celo zavira gospodarski razvoj držav tega področja. Uradna statistika ZN kaže presenetljive podatke, iz katerih je videti, da zasebni kapital izvleče vsako leto za pol milijarde več dolarjev čistega dobička, kakor pa priteče letno novih investicij iz tujine. Zadnja gospodarska kriza je prav tako silno prizadela te države, saj so to v glavnem izvoznice surovin. Padec cen surovin na svetovnem, zlasti pa na ameriškem trgu je deželam Latinske Amerike prizadejal več škode kakor pa znaša vsa ameriška pomoč. Nič čudnega torej, če se pojavljajo takšni glasovi, kot Fidel Castrov, ki terjajo večjo pomoč od ZDA. Istočasno pa se z nezaupanjem do zasebnega kapitala pojavljajo tudi glasnejše zahteve, naj bi razvoj teh dežel kreditirali mednarodni organi, po možnosti OZN. Tako bi se te dežele izognile neznosnemu političnemu pritisku, ki redno spremlja priliv tujega zasebnega kapitala ali enostranske državne pomoči.

Na zasedanju gospodarske komisije ZN za Latinsko Ameriko pa se je ta teden pojavil tudi predlog, po katerem naj bi ustanovili skupni trg držav Latinske Amerike.

Vse to sodi v okvir krčevitih naporov manj razvitih dežel, da premostijo razlike v gospodarskem razvoju, da se gospodarsko in s tem tudi politično osamosvojijo, da si resnično zagotovijo boljšo prihodnost. To pa je mogoče le prek dejansko nesebične pomoči, ki bi jo dajali posebni mednarodni skladi.

Martin Tomažič

Občina Sodražica je lepo praznovala

Proslava občinskega praznika v Sodražici se je začela že v soboto 23. maja. Zvečer je bila v domu Partizana zelo uspela prireditev v počastitev praznika, katere se je udeležilo veliko ljudi. V nedeljo, 24. maja, se je Sodražica prebudila v prazničnem razpoloženju. Vihrale so zastave, središče Sodražice pa je bilo tega dne še posebno živahno in polno ljudi.

Kmalu po osmi uri je bila v prostorih osnovne šole slavnostna seja ObLO. Odbornikom in gostom, med katerimi je bil tudi podpredsednik OLO, Janez Pirnat, je govoril predsednik občine Danilo Samsa. V daljšem govoru je obudil spomine na težke dni NOV in vlogo Sodražice v tistem času. »11. maja 1942 so padle prve žrtve okupatorja v Sodraški dolini. Fantje in možje iz naše doline so v precejšnjem številu odhajali v partizane že v prvih mesecih 1942. Na večer, 25. maja, so partizani prvič v večjem številu prišli v svobodno Sodražico. Italijanski karabinerji so se morali zaradi pritiska partizanskih edinic umakniti. Potem pa so začeli Italijani z bombardiranjem. Dan za dnem so sejala letala bombe nad svobodoljubno Sodražico«, je dejal med drugim tovariš predsednik.

Potem je govoril o velikih žrtvah prebivalcev za obnovo uničenih domačij ter uspehih, doseženih na raznih področjih, pri komunalnih delih itd. Tovariš Samsa je tudi dejal, da sovpada občinski praznik na rojstni dan maršala Tita. »Letos praznujemo tudi 40-obletnico ustanovitve KPJ, katero proslavljajo po vsej domovini, tako tudi pri nas.«

V imenu OLO Ljubljana je čestital odbornikom in vsem občanom za občinski praznik Janez Pirnat. Dejal je, da je letos, ko praznujemo 40-obletnico KPJ, prav, da se ob takih prilikah spomnimo tudi težav, ki smo jih prebili v času NOV. Nadalje je dejal, da ljudje danes sami odločajo, kako bodo živeli, delovni ljudje po podjetjih si sami krojijo usodo in zaslužek. Brez dolgoletnega boja komunistov v stari Jugoslaviji, brez številnih borcev, predvsem pa tistih, ki so takoj v začetku stopili v boj proti sovražniku, ne bi imeli tega kar imamo danes. Tovariš Pirnat je na kraju zaželel, da bi občina kot celota uspešno napredovala.

Po seji se je na cesti razvil sprevod na čelu z gasilci, mladinci predvojaške vzgoje, zastavami, pionirji in precejšnjim številom prebivalcev po Sodražici na pokopališče. Tu je bila pred spomenikom padlih v NOB žalna slovesnost z govorom petjem moškega pevskega zbora, pionirskega pevskega zbora in recitacijami. V imenu organizacije ZB je govoril Stane Vesel. Obudil je spomin na padle žrtve in njihov prispevek za svobodo. Žalni slovesnosti je prisostvovalo precej ljudi.

S pokopališča so šli ljudje v osnovno šolo na otvoritev razstave predvojnega, medvojnega in povojnega dela KPJ. Razstavo je odprl v imenu kočevskega muzeja, skoro vse razstavne predmete je prispeval muzej iz Kočevja, Peter Šobar. V krajših besedah je orisal pomen razstave in jo potem odprl obiskovalcem.

Tega dne je prišlo v Sodražico več uglednih gostov, med njimi član CK ZKS Matija Maležič, narodni heroj Stane Semič-Daki in drugi. Zelo je bil obiskan Dom na Travni gori. Veliko ljudi si je ogledalo razstavo in so se o njej zelo pohvalno izražali.

25. maja so nadaljevali s praznovanjem. Na programu so bili izleti.

Tako so delovni ljudje sodraške občine proslavili svoj praznik. Letos so ga slavili že šestič. Občinski praznik je dobil že tradicijo. Ob tej tradiciji pa se vzgaja naša mladina.

REZULTATI SINDIKALNEGA TEKMOVANJA

Odbojka:

	Odigranih tekem	dobljeni setI	izgubljeni setI	točk
ObLO	4	8	0	4
Zidar	4	8	1	4
KGP	5	9	4	4
Tegon	2	2	3	1
Auteks	5	3	6	1
Obrtniki	4	2	7	1
Dom	5	2	8	1
Kemična	3	2	6	0

ŠAH:

Tegon 21,5 točk. ObLO (a) 21,5, Rudnik 21,5, Auteks 17,5, KGP 15, ObLO (b) 12, Zidar 11,5, Obrtniki 10,5, Kemična 9,5 in Dom 9,5 točk. Tekmovanje se še nadaljuje.

Prva seja delavskega sveta „Zidar"

V soboto je bila prva seja novoizvoljenega delavskega sveta Splošnega gradbenega podjetja »Zidar« v Kočevju. Za predsednika DS je bil izvoljen delavec-zidar Anton Jurkovič. V upravni odbor podjetja pa so izvolili devet članov.

Na slavnostni seji so bili poleg prisilne uprave prisotni tudi državni podsekretar za gradbeništvo, predsednik ObLO Janez Rigler, predsednik občinskega odbora SZDL Nace Karničnik, ljudski poslanec Karel Grm, predsednik občinskega sindikalnega sveta, tajnik tega sveta, direktorica podružnice Komunalne banke, zastopniki kolektivov in drugi.

Izčrpno je poročal o delu prisilne uprave in stanju podjetja prisilni upravitelj Boris Mikoš, o nalogah in vlogi delavskega upravljanja pa je govoril finančni inšpektor Alojz Žagar.

Vse priznanje prisilni upravi za dosežene uspehe in še posebno prisilnemu upravitelju je izrekel predsednik občine in poudaril, da delavski svet prevzame veliko odgovornost, da bo podjetje dobro uspevalo, iz česar bo imel koristi kolektiv in skupnost. Kolektivu so čestitali in mu dali napotke za bodoče delo tudi ostali gostje in predstavniki kolektivov.

Ko je delavski svet z glasovanjem pristal, da prevzame vodstvo podjetja, se je v njegovem imenu novi direktor, ing. Lojze Blenkuš, še posebej zahvalil ljudski oblasti, ki je s sredstvi pomagala podjetju iz največjih težav, prisilni upravi in vsem ostalim, in prečital sklep, s katerim se delavski svet obvezuje, da bostoril vse za napredek podjetja in si pridobil veljavo, ki jo je že imelo.

Iskreno se željam kolektiva »Zidarja« pridružujemo vsi in prepričani smo, da bo podjetje v marsičem doprineslo k nadaljnji izgradnji našega mesta in s tem boljšega življenja vseh nas.

Vodovodi in kanalizacija v sodraški občini

Iz poročila komisije za male asanacije pri Obč. org. RK smo imeli priliko ugotoviti, da je imela komisija za male asanacije s sodelovanjem ObLO uspešno delo, ker so bila izvršena sledeča dela:

Dograditev vodovoda Črnec, ki se gradi v dveh etapah. Skupna vrednost gradnje znaša 4,600.000 din. Prispevek občine znaša 1,200.000 dinarjev, 3,400.000 pa so prispevali člani s prostovoljnim delom in prispevkom v lesu.

V Zamostecu je bila izvršena kanalizacija v vrednosti 200.000 dinarjev; dotacija ObLO znaša 100.000 dinarjev, ostalo so pa ljudje izvršili s prostovoljnim delom, vožnjami itd. V Sodražici je bila napravljena dodatna priključitev vodovoda v vrednosti 1,600.000 dinarjev, kar so prebivalci prispevali v celoti sami. V Preski in Sinovici je bilo zgrajeno zajetje z črpalnim rezervarjem v vrednosti 200.000 din. Prispevek občine za material, cement in betonsko železo znaša 20.000 din, ostalo v vrednosti 180.000 dinarjev pa so prispevali vaščani sami s prispevki in prostovoljnim delom. V vasi Brinovšica so zgradili črpalni rezervar v vrednosti 200.000 dinarjev. ObLO je prispeval 80.000 dinarjev, ostali znesek 120.000 pa so prispevali vaščani s prostovoljnim delom in prispevki.

V Loškem potoku se nadaljuje gradnja vodovoda, glavnega voda v vas Retje in izkop rezervarja v skupni vrednosti 12,500.000 din. Prispevek družbe znaša 12,000.000 prostovoljno delo pa 500.000 dinarjev. Kanalizacija v vasi Hrib je predvidena v vrednosti 280.000 dinarjev, prispevek občine 130.000 din, 150 tisoč din pa bodo znašali prostovoljni prispevki.

V letu 1959 je predvidenih več nadaljevanj započetih gradenj in dovršitev, kar bo možno v okviru finančnih možnosti. Dokončna dograditev vodovoda z dodatnim zajetjem in črpalnimi napravami v Sodražici, v znesku 1,200.000 din, nadaljevanje gradnje vodovoda na Preski in Sinovici v vrednosti 3 milijone 600.000 tisoč din, nadaljevanje gradnje vodovoda na Brinovšici v znesku 1,700.000 din ter nadaljevanje gradnje vodovoda v Loškem potoku (v Travniku, Šegovi vasi in Srednji vasi) v vrednosti 16,000.000 din.

Kakor je iz poročila razvidno, so preteklo leto posvetili veliko pozornosti ureditvi naših vasi, za boljšo preskrbo s pitno vodo in higieno na vasi. S tem se bo dvignilo tudi zdravstveno stanje prebivalstva, teh krajev.

Na prvi seji delavskega sveta pri »Zidarju« je o vlogi delavskega upravljanja, govoril član dosedanje prisilne uprave Alojz Žagar

Gradbeni inženirji in tehniki v Kočevju

Preteklo soboto in nedeljo je bil v Kočevju redni letni občni zbor Društva gradbenih inženirjev in tehnikov Slovenije. Razen članov društva se je zbora udeležil še državni podsekretar za industrijo, ing. Vladimir Čadež, predsednik domače občine, sekretar občinskega komiteja ZKS, direktorji podjetij in drugi.

Na sobotnem delu zasedanja zbora so imeli krajše referate: Boris Mikoš o gospodarstvu v občini, ing. Milan Bižal o urbanističnem načrtu mesta Kočevja, ing. Bojan Tauzec iz Ljubljane o idejnem projektu rekonstrukcije ceste Škofljica—Kočevje.

Sekretar občinskega komiteja ZKS, tov. Mikoš, je najprej dejal, da se je gospodarstvo v Kočevju začelo razvijati po vojni na popolnoma uničenih predvojnih kapacitetah. Razvijati se je začelo predvsem ob naravnih pogojih in tradiciji. Obnovljen je bil rudnik, na zemljiških površinah, ki so jih zapustili Nemci, sta nastali močni državni posestvi, Kmetijsko gozdarsko posestvo in posestvo »Snežnik«. Ker smo sredi gozdov, se je razvila lesna industrija, za potrebe prevoza lesa pa gozdno avtopodjetje, sedaj »Avto«. Za gradbena dela pa je bilo ustanovljeno SGP »Zidar«. Kasneje se je razvila še kovinska obrt. V senci vsega tega razvoja pa je nastajala uslužnostna obrt, ki ji v zadnjem času dajemo večji poudarek.

Značilno za kočevsko občino je značaj lastništva. Lani je družbeni sektor ustvaril 91 % vsega družbenega proizvoda in 86 % narodnega dohodka. Družbi je dal socialistični sektor 912 milijonov, zasebni pa samo 33 milijonov. V smer še močnejše krepitve družbenega sektorja se vlagajo tudi investicije.

K napredku gospodarstva bo v prihodnje prispevala dograditev kemične tovarne, rekonstrukcija lesnopredelovalne industrije, v kmetijstvu pa živinoreja.

O referatu ing. Milana Bižala in ing. Tauzeca bomo podrobneje poročali v prihodnjih številkah našega lista.

Udeleženci zbora so si v Kočevju ogledali še nekatere gradnje in podjetja.

Gradbeni inženirji in tehniki na občnem zboru v hotelu Pugled

Razvoj je odvisen od kmetijstva!

(Nadaljevanje s 1. strani)

Nadaljnji razvoj gospodarstva v sodraški občini je v veliki meri odvisen od razvoja kmetijstva. Povedati je treba, da se preživlja s kmetijstvom okoli 70 % prebivalcev.

Glede živinoreje govori plan, da se številčno stanje goveda ne bo povečalo, izboljša pa naj se kvaliteta živine in poveča molznost. Predviden je povečan izvoz plemenske živine v druge republike in inozemstvo. Zadružno posestvo Draga se bo v letošnjem letu v glavnem preusmerilo na rejo pitane živine.

Zadružništvu nalaga družbeni plan povečanje kmetijske proizvodnje. V povezavi s kmetijskimi proizvajalci bodo zadruge sodelovale v proizvodnji z vloženimi sredstvi, to je s stroji, semeni, gnojili in odkupom kmetijskih pridelkov. V tem letu naj bi kmetijske zadruge posvetile več pozornosti predvsem živinoreji. KZ Draga, Travnik in Hrib bodo morale skrbeti za čim boljšo odbiro plemenske živine, posebno sivorjave pasme, ki najbolj ustreza našim prilikam in pogojem. Pri kmetovalcih bo treba organizirati v večji meri rejo rodovniške živine, ki ima na trgu precej višjo ceno kot ostala živina. Zadrugam je potreben strokovni kader, s praktičnimi tečaji in predavanji pa bo treba usposobiti zadružnike za sodobno kmetijsko proizvodnjo.

Plan nadalje govori o gozdarstvu, gradbeništvu, trgovini, gostinstvu, turizmu in obrti. Važen vir dohodkov prebivalstva je domača obrt, s katero se bavi okrog 300 izdelovalcev suhe robe. Ker je preskrba s primernim lesom še vedno pereče vprašanje, je treba izdelovalcem omogočiti nabavo zadostne količine cepkega in drugega lesa, potrebnega za izdelavo suhe robe.

Občinski proračun za leto 1959 predvideva 63,031.000 din dohodkov, tu je všteta tudi dotacija OLO za uravnovešenje proračuna, 6 milijonov 571 tisoč din, izdatkov pa prav toliko. Največ izdatkov je določenih za šolstvo in prosveto — skupno 15,231.000 din, za socialno skrbstvo bo šlo 6,390.000 din, zdravstveno zaščito 4,418.000 din, itd. Tudi družbene organizacije in društva bodo prejele precejšen znesek za svoje delo — skupno 2,400.000 din.

S sodelovanjem vseh občanov bo lahko družbeni plan v celoti uresničen, s tem da bodo dani pogoji za nadaljnji razvoj gospodarstva.

Proslava v Papežih

Zaradi slabega vremena je bila mladinska proslava 40-letnice SKOJ pri Taborski steni in v Papežih preložena na naslednjo nedeljo, 31. maja. Ves spored, odhodi avtomobilov in ostalo je nespremenjeno.

Mladino in vse ostale vabimo k številni udeležbi!

Pripravljalni odbor

Karel Oražem:

Po razstavi 40 let KPJ

Listamo po straneh spominske knjige, v katero zapisujejo udeleženci razstave iz 40-letnega obdobja KPJ svoje vtise. Tako je zapisano na neki strani:

»Razstava, katero sem si ogledal 10. maja v Osilnici, mi je bila zelo všeč tako po dokumentaciji in gleglede organizacije. Vso zahvalo in priznanje je treba dati organizatorjem razstave, ki prikazuje zgodovino delavskega razreda, revolucijo in socialistični razvoj pri nas. Ta razstava naj bi šla v vsako našo vas.«

Ko sem prebral laskavo pohvalo razstavi in njenim organizatorjem, sem si natančneje ogledal razstavljene predmete razstave, ki je bila odprta 24. in 25. maja v Sodražici. Poizkušal vam bom vsaj v glavnem opisati razstavo.

Razstava je razdeljena na tri dele: prvi prikazuje delo KPJ od nastanka od leta 1941, drugi obdobje NOV, tretji del pa povojno graditev socialistične Jugoslavije. Na prvem panoju stojala za slike si lahko ogledamo utemeljitelje marksizma, fotografije s I. kongresa KPJ in druge zgodovinske fotografije. Takoj naprej je z dokumenti prikazan odpor delavskega razreda v Kočevju proti nasilju buržoazije nad vodilnimi komunisti. Na naslednjem panoju je prikazana stavka železničarjev in rudarjev v Kočevju v aprilu in maju 1920. leta. Korak naprej in videli bomo kako je prikazana v dokumentih reakcija tedanje oblasti proti delavskemu gibanju v Kočevju leta 1920—1921. Dalje nam spet dokumenti zgovorno govorijo o strahu reakcije pred komunisti in kako se je ta bala komunistov.

Na naslednjem panoju so prikazane različne oblike boja proti vladujočemu režimu v stari Jugoslaviji. Večkrat zasledimo ime prvoborca za pravice delovnega človeka, Jožeta Šeška, kako so ga zasliševali in preganjali. Na sedmem panoju je prikazano delo KPJ pri organizaciji delavskega razreda in mladine v boju za pravice delovnega ljudstva v letih 1929—1934. Fotografije prikazujejo tovariše: Tita, Kardelja, Pijada in druge prvoborce, ko prihajajo na čelo KPJ. Na naslednjem panoju je prikazano revolucinarno delo Jožeta Šeška, od leta 1928 dalje, takoj naprej pa fotografije kazenskega taborišča Bileča, Čebinovo, kjer je bil prvi kongres KPS in druge fotografije in dokumenti.

Z zanimivostjo si bomo ogledali dokumente, ki govore o veliki tekstilni stavki v bivši Horakovi tekstilni tovarni v Kočevju leta 1935. Ko smo si ogledali naslednji pano, kjer so prikazane različne oblike boja proti staremu jugoslovanskemu režimu, bomo korak naprej videli, kako je KPJ organizirala delavsko gibanje v Ribnici in drugih krajih na našem območju. Tu vidimo zapisnike o prvih ustanovnih sestankih naprednih delavskih organizacij v Ribnici. S prikazom, kako se pripravljajo žene in dekleta na bližajočo se vojno, fotografije skojevcev iz Kočevja in Ribnice iz leta 1940 in drugih dokumentov, je zaključeno prvo obdobje revolucionarnega dela KPJ.

V drugem delu razstave, kjer je prikazano obdobje narodnoosvobodilnega boja proti okupatorjem in domačim izdajalcem, vidimo na panoju škofa Rožmana kako se rokuje z rabljem Rosenerjem, nadalje, kako se Rožman klanja italijanskim okupatorjem leta 1941 itd. Tu vidimo tudi vojnega zločinca Josipa Pravharja iz Loškega potoka, kako daje navodila okupatorjem za strožje postopanje proti pristašem narodnoosvobodilnega gibanja v tem kraju. Potem se bomo ustavili pred fotografijami in dokumenti, ki kažejo razvoj osvobodilnega gibanja v Sloveniji in v naših krajih. Na naslednjem panoju vidimo prve borce za svobodo in skupino borcev Kočevskega bataljona leta 1942. Spet naprej vrsto fotografij prvih partizanov pri nas. Korak naprej se bomo zgrozili pred grozodejstvi fašistov, ki so jih počenjali nad slovenskim ljudstvom. Neka fotografija prikazuje, kako nese fašist glavo nataknjeno na kol nekega partizana. Zločin je bil storjen na Primorskem. Vidimo tudi slike internirancev.

Na naslednjem panoju bomo videli klavrn poraz italijanske vojske, takoj zraven pa je prikazan boj in padec turjaškega gradu in njegovih branilcev — belogardistov in druge zanimive fotografije iz tistega časa. Fotografije nam kažejo zasedanje zbora odposlancev v Kočevju leta 1943, miting v Dragi leta 1944 in drugo. Na naslednjih panojih se vrstijo fotografije in pisani dokumenti o II. zasedanju AVNOJ v Jajcu 1943, sodelovanje ljudstva z NOV in pomoč prebivalstva partizanski vojski, boj partizanov v snegu in mrazu v zimi 1943—1944, fotografije Toneta Tomšiča, Ljube Šercerja in drugih prvoborcev. Nadalje sodelovanje jugoslovanskih prostovoljcev v španski revoluciji, več fotografij borcev iz NOV, kulturne prireditve partizanov itd. Na nekem panoju vidimo med drugimi tudi fotografije znanega angleškega majorja Janesa, ki je živel med NOV med partizani, potem fotografije Kidriča in iz življenja partizanov.

Ko gremo še dalje po razstavnem prostoru, se nam pogled ustavi na iznakaženih žrtvah sovražnika in domačih izdajalcev — fotografije žrtev na Turjaku, skeleti ljudi v nemških taboriščih — pretresejo človeka do srca. Na naslednjem panoju je prikazano sodelovanje prebivalstva z novo ljudsko oblastjo. Na neki fotografiji vidimo na Gregorju šolo pod kozolcem v času NOV in drugo. Malo naprej nam govore dokumenti in fotografije o dneh pred končnim zlomom okupatorja.

Prišla je svoboda. Fotografije kažejo prihod osvoboditeljev v Kočevje, Ribnico in Ljubljano. Pred nami se odpre prvo obdobje ustvarjalnega dela od maja 1945 pa naprej v svobodni domovini. Številne fotografije nam govore o pestrosti raznolikega dela na raznih področjih kar vidimo na lastne oči, koliko smo zgradili novega v letih po osvoboditvi. Omeniti pa moramo dragocen prispevek k razstavi rezervnega majorja in prvoborca Venceta Drobniča iz Sodražice. Na dveh panojih so razstavljeni originalni dokumenti iz NOV — propustnice, partizanski denar-boni, originalne slike iz NOV — prvih partizanov, razna potrdila, navodila, dokumentarni dopis referantu za letalstvo IV. operativne zone iz leta 1944, tovarišu Vencetu Drobniču in drugo.

Na razstavi si lahko ogledamo tudi rast nekaterih kočevskih podjetij — Ključavničarstva, KGP Kočevje, Rudnika Kočevje itd. Videli bomo tudi posnetke iz dela TVD Partizan, zdravstvene službe v naših krajih itd. Naj zaključimo ogled razstave z vrsticami, ki so jih drobne roke pionirk zapisale v spominsko knjigo:

»Tudi meni razstava zelo ugaja. Pri srcu me je kar stisnilo, ko sem na fotografijah videla, kako so črni fašisti zverinsko mučili hrabre partizane«. In besede druge pionirke iz Sodražice:

»Razstava mi je zelo všeč. Posebno mi bodo ostala v spominu taborišča in ranjenci, ki so morali umreti zaradi lakote in bede. Čeprav nisem jaz živela takrat, si hudo vojno živo predstavljam.«

Križanje v Papežih

Kadarkoli me je pot zanesla v vas Papeži, ki leži ob izlivu rečice Belice v Čabranko, sem se ustavil pred osnovno šolo. Spoštljivo sem se odkril pred spominsko ploščo, ki so jo postavili v spomin žrtvam okupatorja iz okoliških vasi. S sočutjem sem prebiral imena pod naslovi: Papeži, Žurge, Belica, Bezgarji. Štiri majhne partizanske vasice, a koliko žrtev!

Z žalostjo za pobitimi partizani in veliko jezo na italijanske okupatorje pa sem prebral poslednje vrstice na plošči:

»Nečloveško mučeni od italijanskega okupatorja in na zid te šole pribiti so dne 8. avgusta 1942 darovali svoja življenja trije slovenski partizani, borci Kočevskega bataljona:

Zvonko Poje iz Polja pri Ljubljani, kapetan Miloš in Jože Jerše iz Kapele pri Brežicah.«

S tesnobo v srcu sem vsakikrat prehodil v mislih pot, po kateri so tistega usodnega dne šli Zvonko Poje in njegova tovariša. Vsakikrat me je obvladalo sočutje do križanih partizanov, ogorčenje do rabljev 20. stoletja pa je od trenutka do trenutka naraščalo.

Bilo je nekega avgustovskega jutra 1942. Po strmi stezi z Borovške gore po pobočju Glavice so se spuščali trije partizani. Iz redkega borovega gozdička so nekaj časa opazovali dolino pod seboj. Temnozeleni gozd je obkrožal pisana polja, Kolpa in Čabranka pa sta se modro svetili, kar je dolini dajalo poseben čar. Naravnost pred njimi se je dvigal skalnati Risnjak, še dalje, kamor je neslo oko, so se lahno zibali temni gozdovi, zavetje vseh onih, ki so se zakleli, da bodo iz domovine pregnali okupatorja.

Dolina pod njimi je bila tiha in mirna. Nič ni kazalo, da se po njej šopirijo zemlje lačni tujci. In vendar je bilo nekaj, kar je dajalo dolini žalostno podobo. To so bili beli zidovi požganih vasi na obeh pobočjih, ki se spuščajo k Čabranki in Kolpi. Žalostno je bilo nad dolino; še sončni žarki so bili otožni.

Partizani so se spustili v samotno požgano vas Čačiči. Nikjer ni bilo žive duše, zato so se brez skrbi ustavili v zidovju požgane Pojetove hiše. Zakurili so si majhen ogenj, na katerem so si zavreli nekaj tople hrane. Po dolgem pohodu skozi širne kočevske gozdove so je bili potrebni. Sedali so in razmišljali o načrtu, zaradi katerega so prišli v vas. Pregledati so morali položaj okrog italijanske postojanke, ponoči pa bi napadli kak samoten oddelek.

Dvajsetletni Zvonko se je zamislil. Bil je študent in sedaj, ko je bil na pogorišču hiše svojega strica, mu je bilo težko. Kadar je prišel iz Ljubljane na počitnice, je s svojimi vrstniki preletel vse košenice, na katerih so cvetele narcise, njegove najljubše rože. Kje je sedaj ta vas, na katero ga veže toliko lepih spominov? Kje je njegov stric, kje njegovi ostali rojaki? Kam so jih odgnali nečloveški fašisti? Ni si znal odgovoriti.

Čeprav je bil še mlad, se je na prvi klic mučene domovine odzval in prijel za orožje. Bolela ga je usoda preganjanega naroda, a trdno je veroval, da ne bo več dolgo tako.

»Tovariša«, je dejal, »zidovi te, meni tako drage hiše, požgane vasi in nedolžne žrtve ne smejo biti pozabljene. Krivica vpije po maščevanju. V tej žalostni okolici prisegam, da se bom še naprej junaško boril. Prepričan sem, da za tako sveto stvar, kakor je svoboda, ni nobena žrtev prevelika. Vem, padlo bo mnogo ljudi, a ne zaman. Iz njihove krvi bo vstala, mora vstati nova svobodna domovina . . .

. . . Res je, tu smo samo trije, a naša volja, naša hrabrost in upanje v zmago morajo biti močnejši od vsakega orožja strahopetnega okupatorja. Trije smo, kljub temu pa moramo danes napasti Italijane. Tu bomo počakali do noči, potem pa se bomo spustili niže v dolino. Kraj za napad sem že izbral. Uspeh nam je zagotovljen.«

Tovariša sta se strinjala. Tudi njuni srci, ki sta pravtako občutili mržnjo do tujcev, sta hlepeli po maščevanju. Napravili so še podroben načrt. Poveljstvo je prevzel Zvonko, ki je dolino bolje poznal. Žal pa so v svoji vnemi pozabili na previdnost. Mislili so, da v tem času ne bo v oddaljeno požgano vas nikogar, najmanj pa so se nadejali Italijanov.

Prav tisti dan pa so Italijani, ki se sicer niso skoro nikoli upali iz utrjenih postojank v Osilnici in Plešcih, napravili hajko na partizane. Obšli so vse okoliške hribe in se po brezuspešnem »lovu« poparjeni vračali skozi Čačiče. Ker so se bali, da jih ne bi kje iznenadili partizani, so hodili zelo previdno. Že z Glavice so videli dim, ki se je rahlo vil iznad požganih zidov. Takoj so vas obkolili in se z največjo previdnostjo začeli približevati ruševinam. Plazili so se silno previdno, nič hudega sluteča trojica pa je še naprej delala načrte ob ognju, kjer si je pripravljala skromno okrepčilo.

Nenadoma so bila široka hlevska vrata polna režečih se Italijanov. Partizani so takoj spoznali, da iz tega obroča ni rešitve, zato so naperili puške proti vratom in čakali. Italijani pa so se z brzostrelkami korak za korakom približevali žrtvam. Med ožgano zidovje se je natlačilo toliko fašistov, da bi bil vsak odpor zaman. Padli so v roke sovragu. Italijani so jih zvezali in jih med kričanjem zrinili skozi vrata.

Sonce se je že nagnilo preko poldneva, ko so z zvezanimi žrtvami zapustili požgane Čačiče. Šli so skozi požgane vasi in se naposled ustavili v Plešcih. Tam so z mučenjem nadaljevali. Krog njih se je znova strnil obroč okrog 150 mož močnega italijanskega oddelka in vsak je zapovrstjo, brez izbire sredstev mlatil smrti zapisane žrtve, dokler niso onemogle. Potem so z zasliševanjem nadaljevali in v Čopovi gostilni je bila izrečena smrtna obsodba. Zvonko je priznal le eno: »Za slovensko zemljo in narod se borimo, vi se borite na svojih tleh, za svojega!«

Pred gostilno je stala kolona italijanskih avtomobilov. Motorji so polglasno brneli, ko je župnik Žigar jemal »slovo« od živih mrličev. Kapetan Miloš, znan mitraljezec Kočevskega bataljona, je zaskrbljeno spregovoril: »Le moji ženi in otrokom sporočite, kaj je z mano. Žive v Zagrebu . . . to je vse kar imam povedati!«

Krvoloki so čakali kakor hijene. Kolona avtomobilov je krenila in drvela po prašni cesti proti Čabru, dokler ni zavila po mostu preko Čabranke na slovensko stran, v Papeže.

V Papežih so po kratkem oddihu zopet začeli zasliševati ujetnike. Ubrali so novo pot. Z lepimi besedami so skušali izvleči iz njih podatke, ki bi jim prav prišli pri uničevanju »banditov«. Obljubljali so jim svobodo, če jih popeljejo do taborišča njihovih tovarišev. Toda ves trud je bil zaman! Njihov vztrajni molk je mučitelje jezil. Prijaznost, s katero so skušali doseči svoje namene, se je v hipu razkadila in njihovi obrazi so se spačili v najogabnejše spake rabljev srednjega veka.

Pričeli so jih mučiti. Nekaj časa so jih spraševali, potem pa so jih zopet neusmiljeno bili. A vse mučenje, vse grožnje in obljube jim niso odprle ust. Slišali so le besede, s katerimi je Zvonko bodril svoja tovariša:

»Pokažimo, draga moja prijatelja, tem psom, da nismo strahopetci, da znamo tudi v najhujših mukah molčati. Če so nas že ujeli, ne dopustimo, da bodo naša usta izdala tovariše! Bolje je pretrpeti še tako hude muke, kakor pa z izdajstvom, ki nam ne bo nič pomagalo, očrnimo svoje duše in med narodom zaživimo kakor prekleti izdajalci.«

S takimi in podobnimi besedami je dajal Zvonko pogum sebi in tovarišem, ko so jih že do kraja pobesneli fašisti pribili na zid požgane osnovne šole in z zverinskim mučenjem nadaljevali. Pripravili so jim poslednje muke, ki se jih je lahko spomnila samo njihova zverinska krvoločnost, in bili prepričani, da bodo na ta način omehčali njihovo trdovratnost. Toda niti z besedico, niti z vzdihom niso križani partizani odgovorili. Nemo so prenašali vse muke, le s pogledom polnim mržnje so gledali svoje rablje. Vedeli so, da ne trpijo samo zase, ampak tudi za svoje drage, za svoje tovariše, za vso mučeno domovino! Čeprav so z vsakim utripom src hrepeneli po življenju, jim ni bilo žal dati življenj za tako vzvišene cilje.

S poslednjimi močmi so gledali sonce, ki je zahajalo za Kraljevi vrh. Zavedali so se, da zadnjikrat gledajo tą prelepi košček slovenske zemlje, širni gozd — nezavzeto partizansko postojanko, od kjer se bo za gotovo razlila svoboda.

Zvonko je bil še vedno pri zavesti. Njegove misli so splavale k materi in na tihem se je od nje za vedno poslavljal. Spraševal se je, kako bo prebolela njegovo izgubo, saj je vedel, kako ga je ljubila. Rad bi ji povedal nekaj besed v slovo, povedal bi ji, naj za njim nikar ne žaluje, saj je dal življenje za veliko, sveto stvar — za svobodo domovine. In končno bi jo rad poslednjič objel in poljubil . . .

Ni se bal zase. Težko mu je bilo, ko je gledal trpljenje tovarišev. Da bi si vsaj malo olajšal srce, je ponosno vrgel Italijanom, ki so še vedno silili vanj: »Zakaj nas mučite? Kaj bi radi? Bi radi uničili na lahek način naše tovariše? Mislili ste, da bomo kaj izdali? Toda niti z mukami, niti z lepimi besedami ne boste iz nas iztisnili drugega kot prezir! Nismo eni od tistih, ki bi takoj zapeli pesem izdajstva. Res je, trpeli smo, bolelo nas je samo telo, duše nam niste ubili. Mi bomo kmalu mrtvi, toda zavest, da nismo dali življenja zaman, bo še dolgo živela! In ta naš nepremagljivi duh kipi v srcih vseh poštenih slovenskih ljudi. Pozabljate, da ste ubili samo tri, da pa žive še tisoči in tisoči, ki so pripravljeni maščevati nas. Zapomnite si samo eno: Na naši zemlji se ne boste več dolgo šopirili!

Vidite mogočni zeleni gozd nad dolino? To je naša nezavzetna trdnjava. Izza njenih meja se bo pripodil vihar, ki vam bo polomil ohole vratove. Smrt fašizmu — svobodo narodu!«

Pri zadnjih besedah mu je glas že pojemal. Italijani so osuplo gledali na zid pribitega mladeniča, ki si je po vsem tem še upal povedati jim v obraz take besede. Te besede so jih zbodle naravnost v srce, toda spoznali so, da stoji pred njimi junak, ki je treba z njim nekaj napraviti. Marsikateri Italijan pa si je v dnu srca moral priznati, da ni samo ta fant junak, da ni junaška samo trojica pred njimi visečih, ampak da je junaški ves slovenski narod in da so besede, ki jih je izrekel umirajoči ujetnik resnične, še preveč resnične!

Z zadnjimi pritrdilnimi pogledi sta tovariša toplo pogledala Zvonka. Bil jima je svetal zgled in ko sta videla njegovo neuničljivo junaštvo, tudi sam nista črhnila, ko so jima lomili roke in noge.

Na bližnjem griču je zaropotala partizanska strojnica in krogle so ostro sikale po italijanskih morilcih. Morali so pospešiti svoje morilsko delo, morali so hitro končati.

In tako so molče umrli vsi trije slovenski partizani z gorečo ljubeznijo v srcu do rodne grude in ljudstva. Še dolgo so se poznali na zidu rdeči krvavi madeži, ki so pričali o nezaslišanem početju brezvestnega okupatorja.

Sonce je s poslednjimi žarki osvetilo vrhove planin, nato jih je prekrila rdeča večerna zarja. Dolina je tonila v senco, tam ob potoku Belici pa je tanka plast zemlje le delno pokrila Zvonka Pojeta, kapetana Miloša in Jeršeta. Zemlja je pokrila samo njihova telesa, vest o njihovem junaštvu, o strašnih mukah treh križanih partizanov pa so nosili valovi Belice dalje in dalje. Prav tako je splaval njihov nepremagljivi duh nad oblake in govoril ljudem, kako je treba za svobodo in domovino umreti.

Posmrtni ostanki vseh treh junakov počivajo na pokopališču v Čačičih, tam, od koder so tistega usodnega dne gledali v zasužnjeno dolino. Poklonimo se spominu velikih junakov! Hvala vam za vašo veliko žrtev! Vaše veliko darovanje na oltar domovine je rodilo stoteren sad. Tudi vaša kri, vas križanih, je bila maščevana. Iz svobodnih gozdov se je razlila partizanska vojska in pometla z zadnjim sovražnikom iz naše tako težko preizkušene domovine . . .

Naj slava večna borcem trem doni, v spominu trajnem naj ostanejo vse dni!

Napisal Jože Mrle
Ilustriral Stane Jarm

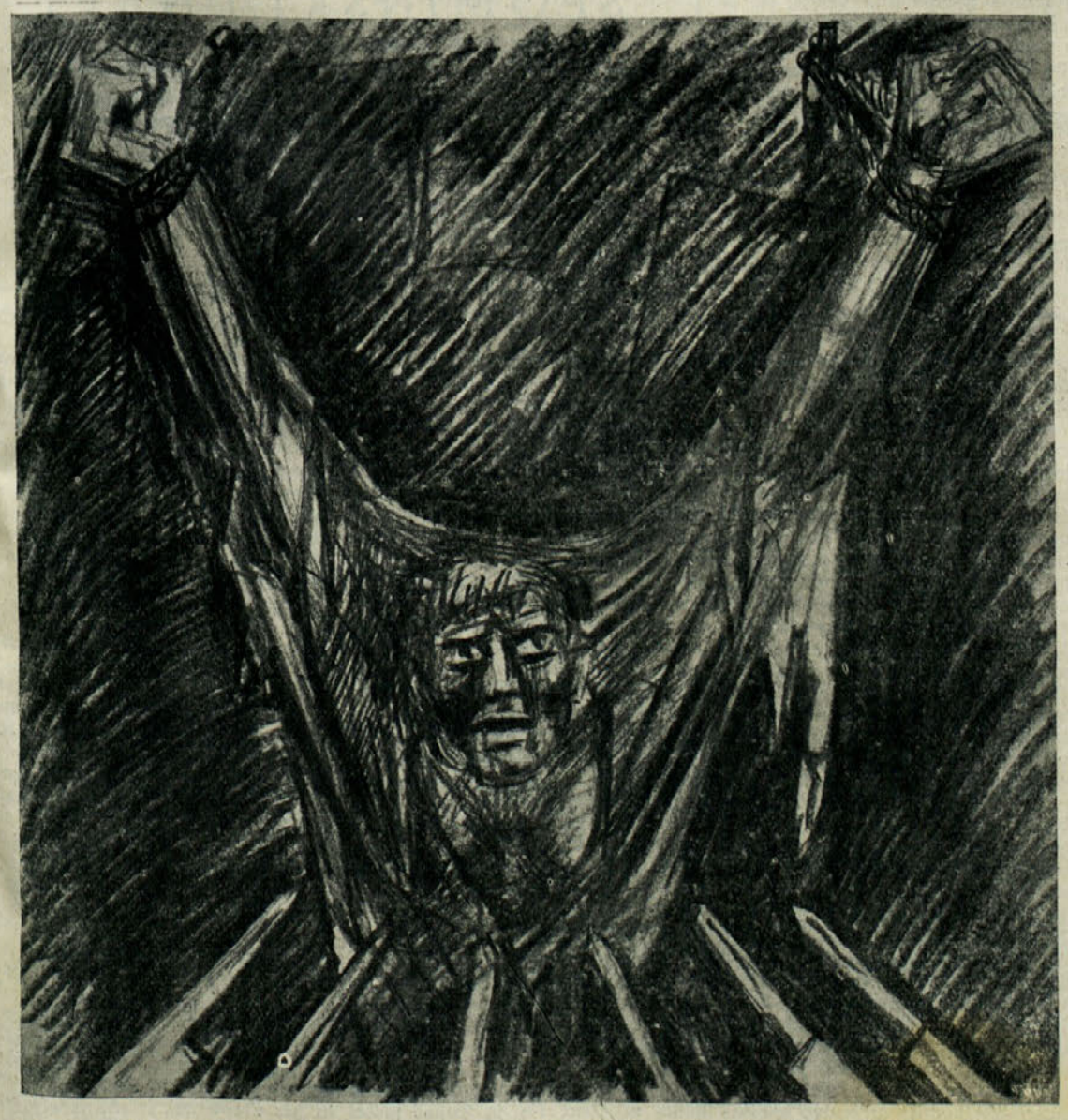

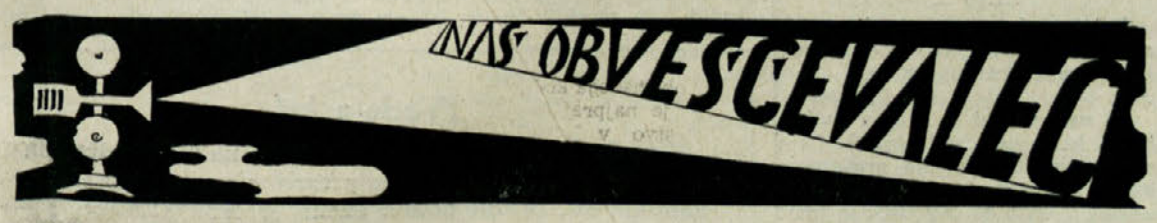

KOLEDAR

Sobota, 30. maja — Milica
Nedelja, 31. maja — Angela
Ponedeljek, 1. junija — Radovan
Torek, 2. junija —Velimir
Sreda, 3. junija — Pavla
Četrtek, 4. junija — Franc
Petek, 5. junija — Ferdo

GIBANJE PREBIVALSTVA

LOŠKI POTOK

Rodila je Debeljak Marija, gospodinja iz Malega loga 56 — dečka Janka.

Umrla sta: Turk Milan, otrok iz Retij 76, star 3 mesece in Lavrič Antonija, rojena Debeljak, socialna podpiranka iz Šegove vasi 26, stara 86 let.

SODRAŽICA

Rodila je Rus Ivana, gospodinja iz Sodražice 35 — deklico Eriko.

RIBNICA

Poročili so se: Bahič Stane, delavec iz Ribnice 247, star 26 let in Ogrinc Marija, delavka iz Dan 10, stara 25 let; Oražem Jože, delavec iz Bukovice 7, star 28 let in Trdan Anica, delavka iz Jurjevice 10, stara 24 let; Čampa Janez, kmet iz Otavic 9, star 28 let in Hočevar Marija, poljedelka iz Lipovca 6, stara 22 let.

V Ljubljani so rodile: Kranjec Danijela, delavka iz Ribnice 172 — dečka Draga; Ložar Anica, frizerska pomočnica iz Ribnice 43 — deklico Nuško; Vesel Pavla, gospodinja iz Ribnice — deklico Ivanko in Vidervol Angelca, trgovska pomočnica iz Ribnice 37 — deklico Veroniko.

Umrla je Gornik Angela, rojena Tanko, preužitkarica iz Žlebiča 36, stara 71 let. V Ljubljani je umrl Franc Gorše, upokojenec iz Ribnice 201, star 64 let.

DOBREPOLJE

Poročila sta se: Andoljšek Aleksander, kurjač iz Trnja 2 pri Trebnjem, star 26 let in Miklič Marija, delavka s Ceste 64, stara 22 let.

Umrla sta: Hočevar Marija, roj. Kastelic, gospodinja iz Podgore 9, stara 70 let in Mlakar Anton, upokojenec iz Bruhanje vasi 25, star 63 let.

DOLENJA VAS

Rodile so: Henigman Karolina, gospodinja iz Rakitnice 22 — deklico Anico; Koren Ana, gospodinja iz Grčaric 2 — deklico Nevo in Bojc Frančiška, gospodinja iz Dolenje vasi 112 — dečka Mirka.

Umrl je Kos Bojan, otrok iz Dolenje vasi 41, star 23 dni.

VELIKE LAŠČE

Poročili so se: Juvanc Jožef, kmetovalec iz Zgončega 3, star 30 let in Škulj Ana, kmetovalka iz Adamovega 6, stara 29 let. V Ljubljani pa sta se poročila Ciberle Janez, strojni ključavničar iz Vodic pri Ljubljani, star 24 let in Lunder Darinka, zobna asistentka iz Dolnjih Podpoljan, stara 20 let.

Umrla sta: Zajc Janez, osebni upokojenec iz Kneja 10, star 84 let in Oblak Angela roj. Rigler, gospodinja iz Riglja pri Ortneku, stara 76 let.

KOČEVJE

Poročili so se: Svetličič Albin, strojni vozač iz Kočevja, Rudnik, samski blok, star 30 let in Sevšek Slavka, delavka iz Željn 2, stara 31 let; Zibar Anton, mizarski pomočnik iz Kočevja, Reška c. 13, star 22 let in Jurjevič Ana, delavka z Vrha 2 stara 22 let.

Rodili sta: Zamedič Terezija, delavka z Mahovnika 28 — deklico Dragico; Colnar Ida, gospodinja z Brega pri Kočevju 9 — dečka Bogdana.

Umrl je Šafar Jože, delavec iz Mozlja 10, star 31 let.

KINO

JADRAN, Kočevje: od 29. do 31. maja ameriški barvni film »V pomladi življenja«, 3. in 4. junija italijanski film »Sedmi razred«, od 5. do 7. junija ameriški barvni film »Jezdili so na zapad«.

SVOBODA, Rudnik: 30. in 31. maja nemški film »Podanik«, 6. in 7. junija sovjetski film »Snežna kraljica«.

RIBNICA: 30. in 31. maja francoski mladinski barvni film »Nenavadna pravljica«, 6. in 7. junija jugoslovanski film »Ne obračaj se sinko«.

SODRAŽICA: 30. in 31. maja francoski film »Oče, mama, služkinja in jaz«, 6. in 7. junija ruski barvni film »Vesele zgodbe vojaka Brovkina«.

LOŠKI POTOK: 31. maja mehiški film »Poslednja želja«, 7. junija italijanski film »Vila Borghese«.

VELIKE LAŠČE: 30. in 31. maja ameriški film »Kapetan Kopenicka«, 6. in 7. junija češki film »Lažni car«.

DOBREPOLJE: 30. in 31. maja italijanski barvni film »Šentjernejska noč«, 3. junija poljski film »Kanal«, 6. in 7. junija ameriški barvni film »Poslednji iz plemena Komančev«.

PONIKVE: 4. junija poljski film »Kanal«.

KOČEVSKA REKA: 30. in 31. maja ameriški barvni film »Indijanski borec«, 3. junija ameriški film »Onstran v gozdu«, 6. in 7. junija ameriški barvni film »Prišel je iz Laramija«.

PREDGRAD: 30. in 31. maja italijanski barvni film »Verdi«, 6. in 7. junija mehiški film »Mladi Juarez«.

OSILNICA: 31. maja ameriški barvni film »Roberta«, 7. junija ameriški barvni film »Rihard Levjesrčni«.

BROD NA KOLPI: 30. in 31. maja film »Dekle z 04«, 6. in 7. junija ameriški barvni film »Dame in potepuhi«.

Izdaja in tiska ČZP »Kočevski tisk« v Kočevju. Urejuje uredniški odbor — Odgovorni urednik Matija Cetinski — Uredništvo in uprava v Kočevju, Ljubljanska cesta 14a, telefon 3-89. Naročnina je 400 din, polletna 200 din in je plačljiva v naprej. Za inozemstvo je 800 din oziroma 2,5 ameriškega dolarja. Tekoči račun 600-713/1-265 pri KB, podružnica za Kočevje. — Poštnina plačana v gotovini. —

S slabo udeležbo smo razočarali pionirje

8. maja so ribniški pionirji proslavili 40-obletnico ustanovitve KPJ, ki so jo združili s proslavo 100-letnice ustanovitve Rdečega križa. Izvedba proslave je bila v rokah naših prosvetnih delavcev, ki so nalogo uspešno opravili. Proslava je lepo uspela.

Prav zato, ker je bila proslava tako lepo pripravljena, udeležba pa nezadovoljiva, bi se rad obrnil na ribniško publiko, ki se ni potrudila, da bi z obiskom nagradila vloženi trud naših pionirčkov in pionirk, ki so izvedli vse točke proslave samostojno.

Lepo in originalno izdelani plakati so nekaj dni poprej naznanili ribniškemu občinstvu, da bo proslava 40-obletnice nekaj posebnega in originalnega. Malčki so hoteli pokazati širšemu krogu, kaj in kako so se naučili in kaj znajo.

Ob proslavah in akademijah smo v Ribnici vajeni, da je dvorana Partizana polna in to vedo tudi naši otroci. Če vemo, da je občinstvo Ribnice napredno in da so bili Ribničani vedno v prvih vrstah, ko je šlo za napredne stvari, je bilo zato pričakovati polno udeležbo. Tokrat pa ni bilo tako. Zamislimo si razočaranje naših pionirčkov, ko so šele okoli 8. ure, ko je bila napovedana proslava začeli prihajati posamezniki v dvorano. Po četrturnem zakasnenju se je nabralo v dvorani nekaj malega čez sto ljudi! Razumljivo je, da so malčki zgubili dobro voljo in da bi pri polni dvorani verjetno zaigrali še mnogo boljše.

Skozi ves program, od »Internacionale«, ki jo je zapel pionirski pevski zbor, pa do konca se je vlekla kakor svetla nit slikovno recitacijski prikaz Kriste Kmetove z Župančičevima »Z vlakom« in »Dumo« ter pesmici »Drejčnikom Andrejem«, »Veš poet svoj dolg«? pa zbornim petjem »Le vkup le vkup...« Skozi vse lepše in lepše slike pridemo do »Petindvajset nas je...«, da končamo proslavo z zbornim petjem »Lepo je biti v naši domovini mlad«. Poleg prav dobrega nagovora pionirja Nosana o pomenu Rdečega križa, ki ga je imel takoj na začetku proslave, smo gledalci imeli prijeten občutek, da so dali naši pionirji od sebe vse, da bi nam pripravili res lep kulturni užitek.

Levstik

»KRČMARICA« V PREDGRADU

17. maja so v zadružnem domu v Predgradu gostovali člani igralske družine »Oton Župančič« iz Vinice z Goldonijevo komedijo »Krčmarica Mirandolina«. Dvorana je bila polna do zadnjega kotička. Viničani so dobro zaigrali in želi zato živahno pohvalo.

VLOMI V KOČEVJU

Od srede na četrtek je bilo vlomljeno v trgovino »Borovo« in hotel »Pugled« v Kočevju. Organi Ljudske milice so hitro odkrili vlomilca, ni bil nihče drugi kot njim dobro znani zlikavec Matija Kramar, delavec, star 19 let, brez stalnega dela in bivališča.

Hotel je priti predvsem do denarja, ker pa tega ni bilo, je odnesel kar mu je prišlo pod roke. Cigarete, preproge in druge stvari. Pred enim tednom pa je vlomil v gostilno »Rog« in restavracijo na kolodvoru.

Sedaj čaka za zapahi na novo kazen.

Čestitali smo tovarišu Titu

Vedno sem si želela, da bi videla od blizu našega ljubljenega tovariša Tita. Ta želja se mi je izpolnila, ko me je določila šola »Jožeta Šeška«, da bi zastopala kočevske pionirje v delegaciji slovenskih pionirjev, ki so mu šli čestitat za njegov 67. rojstni dan. Moram reči, da nisem bila še nikoli tako srečna kot tedaj, ko sem to zvedela.

Na pot smo odšli v sredo popoldne. Peljali smo se z motornim brzovlakom in smo v Beograd prispeli ob 10. uri zvečer. Drugi dan zjutraj smo se zbrali pionirji iz vse države v Titovem kabinetu. Kmalu nato smo se vsi skupaj odpeljali v Beli dvor. Tu smo bili sprejeti v veliki, lepi dvorani.

Nestrpno smo pričakovali tovariša Tita in ko je vstopil, je kar zagrmelo od ploskanja in vsi vprek smo klicali: živio naš Tito! Na njegova znamenja smo prenehali ploskati in Maršal je imel krajši govor. Dejal je, da je sedaj naša glavna naloga učiti se, da bomo lahko izvrševali naloge, katere bomo nekoč sprejeli od starejših. Nato smo mu vsi po vrsti čestitali in mu izročili darila, tovariš Tito pa je vsakemu dal roko.

Mariborski pionirji so mu izročili velik album risb, pionirji iz Bohinja pa simbol alpinizma, okrašen cepin. Tudi jaz sem mu izročila šopek vrtnic in mu čestitala v imenu kočevskih pionirjev, za kar se je toplo zahvalil.

Potem smo vsi skupaj odšli na vrt, kjer smo bili pogoščeni. Tovariš Tito je prišel posebej k vsaki skupini in se z njo pogovarjal. Usedel se je tudi za našo mizo. Skupaj smo zapeli pesmici »Mi se imamo radi« in »Lepo je v naši domovini biti mlad«. Želeli smo, da bi ostal pri nas še in še, pa je moral iti naprej, ker so ga vabile tudi druge skupine. Z vseko skupino se je tudi slikal. Pri Titu smo se zadržali ves dopoldan.

V Beogradu smo si ogledali še grobnice narodnih herojev na Kalemegdanu in živalski vrt. Popoldne pa smo se z avtobusi odpeljali na Avalo. Tu smo si ogledali spomenik neznanemu junaku. Hitro je minil dan in v jutru drugega dne smo se vrnili v Ljubljano.

Srečanje s tovarišem Titom je bilo moje najlepše doživetje.

Irena Bončina,
učenka VI. b raz.
osnovne šole »Jože Šeško«
v Kočevju

Proslava 40-letnice KPJ v Banja loki

Minulo nedeljo je bila v Banja loki proslava 40-letnice KPJ. Proslavo je pripravila mladinska organizacija. V nabito polni dvorani je o pomenu in razvoju KPJ govoril predsednik SZDLJ občine Kočevje, Nace Karničnik. Naslednjo nedeljo pa se bo mladina udeležila mladinske proslave v Papežih in Taborski steni. Poslali bodo tudi posebno patrulo s pozdravi s Stružnice.

V Banja loki so ta dan imeli tudi zbor volivcev, na katerem je bil tudi predsednik občine. O družbenem planu občine pa je poročal odbornik Miha Delač. Domačine je zanimalo, koliko sredstev bo za te kraje. Zaenkrat je 700 tisč din za elektrifikacijo.

Volivci so želeli zvedeti, kako bo z gradnjo šole. Kmetje so prispevali že nekaj lesa, postavili so temelje, sedaj pa pravijo, da zaradi pomanjkanja denarja šole ne bodo gradili. Po mnenju občine naj bi popravili sedanje prostore, ki so z novim zakonom nacionalizirani. Volivci pa niso bili za ta predlog.

Tudi vprašanje pitne vode je treba začeti reševati. -ka

DEŽURNE TRGOVINE

Dežurno službo imajo: v soboto, 30. maja, od 7. do 12. ure in od 16. do 18. ure, trgovina »Preskrba«, Trg svobode. V soboto, 6. junija, ob istem času pa ima dežurno službo trgovina »Specerija«, Roška cesta.

NOVICE POSREDUJEJO

Pred kratkim sem bil v Ljubljani in sem na cestah videl miličnike, ki so imeli na levi strani bluze pripete črne tablice, na njih pa napisano z belimi črkami »Deutsch«, »English« in podobno. Čemu je to?

E. P. Osilnica

K nam prihaja vedno več tujcev in da bi ti vedeli, v katerem jeziku se lahko pogovorijo z miličnikom, imajo miličniki te tablice.

— * —

Sem velika ljubiteljica domačih in tujih popevk. Vem skoro za sleherno popevko, kdo je skladatelj in kdo poje. Posebno všeč mi je popevka »Na pohorski livadi«, ne vem pa, kdo jo je uglasbil. Mi boste pomagali?

M. B. dijakinja

Bomo. Popevko »Na pohorski livadi« je uglasbil Milo Vitek.

— * —

Dobil bi fotoaparat iz inozemstva, pa ne vem, če ga ocarinijo in koliko bi moral plačati.

H. C., Fara

Po novi uredbi se ocarini vsako blago, ki se prinese iz tujine. Carina pa se odmeri od vrednosti blaga. Fotoaparat pa je lahko vreden 2 tisoč ali 300 tisoč in ker ne navajate, za kak aparat gre, vam ne moremo dati točnejšega odgovora.

— * —

Veliko sem čitala o »Pohodu ob žici okupirane Ljubljane« pa me zanimajo podrobnosti o tem, še posebno, če so se kdaj udeležile tudi tekmovalke iz Kočevja. Rada bi vedela tudi za njihove naslove.

Marica P. Ribnica

Podrobnosti o tem veličastnem nastopu najdete v dnevnih listih, o kočevskih tekmovalcih pa bomo v naslednjih številkah poročali o rezultatih in drugem. Za naslove tekmovalk pa se obrnite na TVD Partizan Kočevje.

OBJAVE

PRODAM

Ugodno prodam enostanovanjsko družinsko hišo v Ribnici, dograjeno leta 1953. Naslov v »Trafiki« Ribnica.

— * —

Naprodaj je posestvo v bližini Kočevja, v celoti ali delno, tudi samo zemlja. Vse informacije pri tovarišu Millerju, Zavod za socialno zavarovanje v Kočevju.

— * —

Ugodno prodam samsko spalnico iz mehkega lesa. Naslov v upravi lista.

ČESTITKE

Dragemu možu in atku Lojzetu Veselu v Ljubljani želijo vse najboljše za rojstni dan žena Marija, hčerkica Jelka in mama.

— * —

Dobri skrbni mami Angeli Samec iz Podpeči želijo za praznovanje še mnogo zdravih in srečnih let hvaležne hčerke, zetje in vnučki. Enako želijo tudi Eli Šporar iz Smuke mama in sestrice.

OBVESTILO

Cenjene stranke obeščamo, da naj dvignejo popravljene čevlje, ki so bili prineseni od leta 1957 do danes, v roku enega meseca. Lastnikom, ki jih ne bodo dvignili v navedenem roku po tem času več ne odgovarjam za te stvari.

Žnidaršič Alojz, »Čevljarstvo«
Kočevje, Trg svobode 39

PREKLIC

Obžalujem besede, ki sem jih izrekel 25. maja organom Ljudske milice.

Stane Trdan, Kočevje

Prodaja hiš

Občinski ljudski odbor Kočevje bo na javnih dražbah iz sklada splošnega ljudskega premoženja prodal 30 stanovanjskih hiš. Dražbe bodo v dneh:

3. junija za vasi: Stara cerkev — hiše št. 11, 22, 30 in 38 ob 7. uri, Gorenje št. 1 in 14 ob 9. uri, Koblarji št. 32 in 36 ob 11. uri, Dolnje Ložine št. 7 in 9 ob 13. uri in Gornje Ložine št. 3 in 13 ob 15. uri;

4. junija za vasi: Šalka vas hiša št. 24 ob 7. uri, Željne št. 24 in 43 ob 8. uri, Klinja vas št. 7 in 15 ob 10. uri, Dolga vas št. 56 in 68 ob 13. uri in Črni potok št. 5 in 18 ob 15. uri in

5. junija za vasi: Koprivnik hiše št. 10, 21, 29 in 36 ob 7. uri, Nemška loka št. 8 ob 10. uri, Spodnji log št. 11 in bivše župnišče ob 11. uri in Polom št. 2 in 16 ob 14. uri.

Vsak interesent mora pred dražbo položiti 10 % kavcijo ocenjene vrednosti hiše.

Predsednik ObLO Kočevje
Janez Rigler

Na podlagi 1. in 2. člena Odloka o izvedbi razpisa za vpis v I. razred gimnazij in strokovnih šol objavlja ravnateljstvo gimnazije v Kočevju po sklepu šolskega odbora gimnazije

Razpis

za vpis v I. razred gimnazije v Kočevju

1. V šolskem letu 1959 1960 se lahko vpiše v I. razred gimnazije v Kočevju 75 dijakov.

2. Pogoji za vpis: vpišejo se lahko učenci, ki so uspešno dovršili VIII. razred osnovne šole ali IV. razred nižje gimnazije.

3. Rok za oddajo prošenj: s 30 din kolkovane prošnje je treba poslati ravnateljstvu gimnazije v Kočevju do 20. junija t. l. Prošnji je treba priložiti:

a) rojstni list;

b) spričevalo ali dijaško knjižico o dovršenem VIII. razredu osnovne šole ali IV. razredu nižje gimnazije;

c) mnenje vodstva šole o kandidatovih sposobnostih in nagnjenjih.

4. Vpisovanje: prijavljenci, ki bi ne bili sprejeti, bodo o tem takoj obveščeni. Vsi ostali se pa vpišejo osebno v soboto, dne 27. junija od 8. do 12. ure dopoldne v gimnaziji v Kočevju. S seboj naj prinesejo kolek za 30 din.

Ravnateljstvo gimnazije

Obvestilo

ZA VOJAŠKE OBVEZNIKE IN NABORNIKE PRIJAVLJENE V OBČINI KOČEVJE

Po razpisu Uprave vojnega odseka Ljubljana se bodo pričeli letošnji nabori v občini Kočevje:

Dne 26. junija 1959 ob 7. uri v Šeškovem domu bodo pregledani vsi obvezniki starejših letnikov, ki v zadnjih letih na naborih niso bili sposobni. Istega dne bodo pregledani vsi začasno prijavljeni naborniki, ki so na sezonskem delu v območju občine Kočevje — matičnega urada Kočevje, Kočevska Reka in Predgrad.

Od 9. ure dalje bodo lahko prišli na pregled tudi vsi vojaški obvezniki, rezervni oficirji in podoficirji, ki želijo biti okategorizirani za nadaljnjo oceno sposobnosti v JLA. Zato obveščamo vse vojaške obveznike, ki želijo biti pregledani, naj pridejo 26. junija 1959 od 9. ure dalje v Šeškov dom. Posebnih pozivnic ne bodo prejeli. Vsak vojaški obveznik, ki želi, da ga pregleda naborna komisija, naj prinese s seboj vojaško knjižico in zdravniške izvide, ki jih ima ali pa naj jih dobi do 26. junija od zdravnika, pri katerem se zdravi.

Dne 27. junija 1959 ob 7. uri zjutraj bo v Šeškovem domu nabor za vse mladince rojene leta 1940, ki so stalno prijavljeni na območju matičnega urada Kočevje, Kočevska Reka in Predgrad. Vsak mladinec mora prinesti s seboj knjižico predvojaške vzgoje in osebno izkaznico. V kolikor se počuti bolnega, naj prinese zdravniški izvid zdravnika, pri katerem se zdravi.

Tisti mladinci, ki so edini hranilci družine, morajo prinesti potrebne dokumente in bo komisija tem takoj določila enoletni vojaški rok. Dijaki in študentje pa naj prinesejo prošnjo in potrdilo iz šole, da jim bo komisija takoj odložila vojaški rok za časa učenja.

Dne 29. junija 1959 bo naborna komisija uradovala v sedežu krajevnega urada Vas-Fara v osnovni šoli. Vsi vojaški obvezniki, rezervni oficirji in podoficirji iz območij krajevnega urada Vas-Fara in Osilnica se lahko priglasijo naborni komisiji zaradi ocene sposobnosti za vojaško službo.

Podrobna pojasnila in navodila lahko prejme vsakdo na Odseku za narodno obrambo Občinskega ljudskega odbora Kočevje.

Iz pisarne Odseka za narodno obrambo ObLO Kočevje

SPOMINSKI DNEVI

V juniju 1933 je izšla prva številka »Celice«, organizacijskega vestnika Pokrajinskega komiteja za Slovenijo.

V juniju 1940 je bila nad Zalogom pri Ljubljani prva konferenca KPS; izvoljen je bil nov CK KPS.

1. in 2. junija 1941 je bila v Ljubljani partijska konferenca.

1. junija 1924 je bil v Trbovljah oborožen spopad med komunističnim delavstvom in fašistično Orjuno. (Fašisti so bili poraženi).

Alojz Komerički

2

Partija je bila močnejša

O tekstilni stavki leta 1935 v Kočevju

Zakon o zaščiti delavcev, je bil zares lepo napisan, vendar se ga po zaslugi domačih parazitov in tovarnarja samega niso držali. Tako na primer je § 10 določal, da se vsako delo čez 8 ur dnevno plača s 50 % pribitkom na normalno plačo. Nadalje je § 219 obrtnega zakona določal, da se delavcu v slučaju bolezni za prvih 7 dni plača polna običajna plača itd. § 220 istega zakona, je določal, da se delavcu plača odškodnina za čakanje na delu, ki ga povzročajo razne napake, okvara na stroju, pomanjkanje surovin itd. česar delavec ni sam zakrivil — § 221 istega zakona pa je določal, da se delavcu, ki je bil pozvan na orožne vaje, izplača plača normalnega zaslužka štirih tednov. To je le nekoliko važnejših členov zakona o zaščiti delavcev. Namesto, da bi jih podjetnik upošteval je izigraval oz. uvajal svoje lastne zakone v obliki vsakodnevnih denarnih kazni, ki so bile delavcem pri izplačilu plač odtegnjene od že tako nesramno majhnega zaslužka.

Položaj zaposlenega delavstva — tako imenovanih pravih proletarcev, ki je bil zaposlen v tovarni je bil naravnost obupen. V tkalnici je bilo mnogo delavk zaposlenih iz tako imenovanih vrst pol proletarcev in pravih kmetov, ki so v tovarni delale samo s tem namenom, da so se doma odtegnile poljskemu delu, ki je vsekakor bolj naporno kot tovarniško in da so si mesečne zaslužke shranjevale — kar so tudi lahko storile, ker so imele celotno oskrbo brezplačno doma. Te delavke, so od doma nosile inozemskim mojstrom jajca, piščance, maslo, klobase, šunke in podobno, samo da bi dobile dobro prejo na statve. Jasno je, da so inozemski mojstri za takšne usluge vedno dodelili dobro prejo, ki se ni trgala. Slabo prejo pa so prejeli tisti ubogi delavci in delavke, ki niso imeli kaj prinesti mojstrom. Delo je bilo plačano po akordu od metra. Razumljivo je, da je bil zaslužek predvsem odvisen od dobre preje, od samega mojstra, da je hitro popravil okvaro na enem izmed strojev, ki jih je običajno imel vsak tkalec 3 do 4.

Plače so bile v vseh oddelkih v tovarni zelo nizke, predvsem pa v tkalnici, kot sem že omenil. Po preteku brezplačne 14-dnevne učne dobe je delavec prejel po 50 para — kasneje po 1 dinar do 1.50 na uro, a največ do 2 dinarja. (Povem naj, da je takrat pol kg kruha stalo 2 dinarja). Pri akordnem delu pa proletarci-delavci še teh zneskov niso zaslužili. Mimogrede naj omenim le-to, da so delavci na rudniku zaradi negativne konjukture na tržišču, delali le po tri dni v plačilni periodi, t. j. v 14 dneh, mesečno v celoti po 6 do 7 dni. Od tega 6 do 7-dnevnega zaslužka je šlo polovico za razne odtegljaje: prispevek za socialno zavarovanje, bratsko skladnico in slično. Ostanek zaslužka pa ni mogel zadostovati za preživljanje številne družine, zato je tudi vsa mladina z materami iskala zaslužek v tej tovarni, katera je predstavljala tisti pravi proletarski in revolucionarni del delavstva. Kljub zaposlitvi celotne družine niso bili prejemki zadostni za najnujnejše potrebe družine. Kako neki naj bi bili? Naj navedem le en primer: delavka Jurc Antonija je prejela za 14-dnevno akordno delo 21 dinarjev (enaindvajset)! Nešteto je bilo primerov, ko je delavka za 14-dnevno delo dobila plačo izpod 100 dinarjev. S kakšnim gnevom je mati — delavka prevzela takšno plačo, s katero je morala preživljati več člansko družino, si lahko mislimo.

Inozemski mojstri, so imeli vse prej kot človeški odnos do naših delavk. Če je prišla delavka prosit mojstra, da ji popravi okvaro na stroju, jo je ozmerjal z raznimi priimki — kamela, afna, k...a, kaj si delala, da je stroj pokvarjen? Bili so tudi primeri, ko je mojster za že odhajajočo delavko vrgel razno orodje. Že na tako male zaslužke so se izrekale razne denarne kazni in odpusti delavcev so bili stalen pojav. Zato ni bilo nič čudnega, da so se večkrat zbrale manjše skupine delavk pred tovarno in da so napravile manjše izgrede. Bolj pogumne in obupane so šle v pisarno in zahtevale svoje pravice. Takšni neorganizirani in neenotni nastopi delavcev so imeli vedno za posledico odpust. Tako sta bila leta 1932 med drugimi odpuščena iz tovarne tudi dva aktivna komunista Erker Ivan in Kralj Vinko, ki kasneje kot tukajšnja domačina sploh nista več dobila redne zaposlitve. Delo sta dobila le pri javnih delih, ki so bila finansirana iz sklada za brezposelne, v katerega so morali plačevati določen procent od svojega zaslužka zaposleni delavci.

Partijski komite je budno spremljal vsa dogajanja v tovarni in je v mesecu aprilu leta 1933 sklenil, da se mora za vsako ceno zaposliti v tovarni določeno število komunistov in prevzeti funkcije delavskih obratnih zaupnikov, nadalje prevzeti funkcijo sindikata ter jo podrediti upravljanju in načelom Partije. V nadaljnjem je bilo treba izvesti mezdno gibanje z namenom, da se tu zaposlenemu delavstvu izboljša njegov težki socialni položaj in predvsem, da se dvigne pri delavstvu na območju Kočevja politična in revolucionarna zavest na tako višino kot je bila v letih 1919 do 1923. Na podlagi sprejetih sklepov smo sklenili, da temeljito obračunamo z izkoriščevalskim tovarnarjem in s socialpatriotskimi voditelji, ki vsa leta v tovarni niso ničesar storili v prid delavstva. V letu 1932 je bil od takratnih delavskih obratnih zaupnikov pozvan v Kočevje član delavske zbornice iz Ljubljane — Kopač, da z delavskimi zaupniki intervenira pri tovarnarju zaradi neznosnega stanja v tovarni. Prišel je v Kočevje in se sestal z delavskimi zaupniki na dvorišču tovarne. Pustil je delavske zaupnike pred pisarno, sam pa se je šel dogovarjati. Kaj se je v pisarni za zaprtimi vrati dogajalo, si lahko mislimo. Ko je Kopač prišel ven, je zbranim zaupnikom povedal: »Sedaj sem pa tovarnarju povedal kar mu gre. Povedal sem mu, da ni noben šef, temveč da je navaden direktor polomljenega cirkusa.« Nato je še dostavil, da bo to zaleglo in da se bo stanje za delavce izboljšalo. Z veliko naglico se je na hitro poslovil in odšel na vlak. Da se s takimi intervencijami stanje delavstva ni izboljšalo, je več kot jasno.

Za izvršitev danih nalog, ki jih je postavila Partija, sta stala pred nami predvsem dva problema, in sicer: prvič, kako zaposliti v tovarni določene tovariše — komuniste; drugič, v kakšnem razdobju pripraviti one polproletarske in kmečke delavke in delavce do tega, da se vpišejo v strokovno organizacijo. Predvsem se nam je zdel prvi primer najtežavnejši, vendar se nam je posrečilo z raznimi zvezami in priporočili zaposliti se v tovarni in to vsem članom, ki so bili za to določeni. Bili smo tako razvrščeni na različnih delovnih mestih, da si tudi partijski komite ni mogel želeti bolje. Tako je bil na primer Deržek Jože zaposlen v barvarni, Marinč Tone je kot zidar spadal h kotlarni, Tomšič Ludvik pri zunanjih delih, Badanjak Franjo in jaz v tkalnici. (Se nadaljuje)